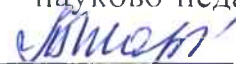

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ІСТОРІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора з навчально-методичної та
науково-педагогічної роботи

 Т.М. Марченко

«20» червня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна»

Галузь знань
Спеціальність
Освітня програма
Рівень освіти

03 «Гуманітарні науки»
032 Історія та археологія
Історія та археологія
третій (освітньо-науковий)

Робоча програма навчальної дисципліни «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 «Історія та археологія», ОНП «Історія та археологія»

Мова навчання - українська

Розробники:

Докашенко В.М. – доктор історичних наук, професор

Докашенко Г.П. – доктор історичних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри вітчизняної та зарубіжної історії

Протокол від “06” червня 2022 року № 9

Завідувач кафедри _____ Докашенко Г.П.

Робочу програму схвалено Науково-методичною радою ПІМ

Протокол від “23” червня 2022 року № 5

Голова Науково-методичної ради Марченко Т.М.

ЗМІСТ

Розподіл загального навчального часу.....	4
Пояснювальна записка.....	5
1. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	6
2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	8
3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	11
4.Рекомендована література.....	12
4.1. Основна література.....	12
4.2. Додаткова література.....	13
5. Форма підсумкового контролю успішності навчання.....	14

РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

навчальної дисципліни

Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна

	Форма навчання – очно/заочна
Курс	1
Всього (годин/кредитів)	150/5
Аудиторних занять (год.)	60
Лекцій Л (год.)	30
Лабораторних занять (год.)	
Семінарські заняття СЗ (год.)	30
Самостійна робота СР (год.)	90
Самостійна робота під контролем викладача (год.)	
Консультативна робота (год.)	
Поточний контроль КТ (контрольні точки – кількість одиниць)	4
Залікових модулів ЗалМ	1
Змістових модулів ЗМ	4
Контрольна робота змістового модуля КРЗМ	4
Контрольна робота залікового модуля КРЗалМ	1
Підсумковий контроль	екзамен

Пояснювальна записка

Дисципліна «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україні» за освітньо-науковою програмою є обов'язковою освітньою компонентою.

Глобалізація світу стала головною проблемою в порядку денному розвитку людства на ХХІ століття. Глобалізація (англ. globalization) - процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Це об'єктивний процес, який носить системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. В результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів.

Особливих темпів глобалізація набрала в останні десятиліття ХХ століття і на початку ХХІ століття. Хоча глобалізація - об'єктивний процес, оцінки його ходу і наслідків тривалий час викликають активну політичну дискусію, а ставлення до змін, спричинених нею в локальних і національних спільнотах, активізує політичну боротьбу в різних державах.

У ході вивчення цього курсу передбачається читання лекцій, проведення практичних занять, індивідуальних консультацій. Практичні заняття ґрунтуються на самостійній роботі слухачів курсу, вивченні рекомендованих історичних джерел та наукових робіт.

У процесі навчання формується здатність самостійно мислити, аргументовано висловлювати свою точку зору. Основні акценти дослідження спрямовані на формування професійно-орієнтованих, ментально-світоглядних, онтологічних і дослідницьких компетенцій майбутніх спеціалістів.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» полягає в дослідженні основних етапів, організаційних форм та шляхів глобалізації як закономірного загальносвітового процесу, з'ясуванні ролі та місця України в європейському глобалізаційному просторі.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» є

- проаналізувати теоретичні засади сучасного глобалізаційного процесу;
- визначити співвідношення внутрішніх та зовнішніх факторів глобалізаційних процесів в Європі ;
- простежити еволюцію ідеї єдності Європи в історичній ретроспективі;
- охарактеризувати економічні, політичні та етнічні чинники глобалізаційних процесів;
- встановити недосліджені або сфальсифіковані аспекти участі України в загальноєвропейських процесах і структурах;
- накреслити напрямки подальшого включення України в загальноєвропейський простір.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні опанувати такі компетентності:

Загальні:

Здатність працювати в міжнародному контексті, проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності.

. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності), зокрема з питань ідентифікації та протидії гібридним загрозам.

Спеціальні (фахові)

Здатність розробляти та реалізовувати власні науково-дослідні проєкти, які дозволяють розв'язувати значущі наукові, соціальні, культурні, етичні проблеми і дають можливість переосмислювати існуюче або створювати нове знання.

Здатність до комунікації з широкою науковою спільнотою та громадськістю у своїй та суміжних галузях наукової та професійної діяльності.

Здатність ефективно застосовувати сучасні інформаційні технології в науковій та науково-педагогічній роботі.

Здатність до безперервного розвитку та самовдосконалення, соціально відповідальної та свідомої діяльності, мотивуючи оточуючих та підлеглих.

По завершенні вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні досягти таких **результатів навчання**:

Продувати нові ідеї і розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної (викладацької) та дослідницько-інноваційної діяльності.

Застосовувати іноземну мову для роботи із іншомовними джерелами і літературою, використовувати для презентації результатів власних досліджень міжнародній спільноті українську та іноземну мови.

Застосовувати сучасні методології, методи та інструменти педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Демонструвати обізнаність із законодавством, зокрема щодо захисту прав інтелектуальної власності та дотримуватись принципів академічної доброчесності.

Застосовувати сучасні методи пошуку, збору та обробки інформації в науковій та науково-педагогічній діяльності.

Працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії, зокрема дослідження гібридних загроз, та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» має основоположне значення у формуванні наукового світогляду молодих науковців, адже він визначає ретроспективу, сучасний стан та перспективи участі України в глобалізаційних процесах на європейському континенті, який історично виступає суттєвою складовою загально цивілізаційного розвитку.

Навчальний матеріал курсу «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна» організовано за *лінійним принципом*, тобто змістова лінія навчального матеріалу реалізується систематично і послідовно на основі співставлення загальних, особливих та одиничних рис розвитку глобалізаційних процесів в Європі та Україні.

Змістовий модуль 1. Глобалізація як загальнопланетарна тенденція

Процес глобалізації: періодизація, сутність, історичні передумови та протиріччя. Інтернаціоналізація, глобалізація, інтеграція: сутність понять, внутрішня детермінованість, взаємозв'язок. Авторство терміну і поняття «глобалізація»: Т.Левітт (1983 р.), К. Омае (1990 р.). Сценарії розвитку глобальних процесів на перші десятиріччя XXI століття. Визначення найактуальніших глобальних проблем людства та міжнародна співпраця для їх подолання (забезпечення продовольством, рівний доступ до освіти, боротьба з міжнародним тероризмом та ін). Прогностичні сценарії глобального розвитку.

Змістовий модуль 2. Історія глобалістики

Глобалістика як галузь знань, яка вивчає сучасний світ у його нерозривній єдності та різноманітті. Предмет глобалістики. Історичні умови виникнення глобалістики в останньому десятиріччі XX ст. (розпад біполярної системи, широке розповсюдження цифрових технологій, лібералізація світової торгівлі та ін.) Глобалізація як процес трансформації традиційних міждержавних і соціальних відносин на новій технологічній і ідеологічній основі. Анжей Фрич Моджевський як засновник ідеї єдиної Європи. Основоположники теоретичних розробок в сфері глобалістики як науки - американські вчені Джей Форрестор і Деніс Медуоз.

Західні та вітчизняні концепції глобалістики. Проблема виникнення моно полярного світу (вестернізація культури та діалог культур, падіння статусу та компетенції національної держави з її економікою, соціально-політичними структурами, культурою, універсалізація культурного життя, розпад природних зв'язків у культурі та порушення механізмів ідентифікації, трансформація національної специфіки мислення під впливом уніфікованого англійського, інформатизація суспільства тощо)

Технологічні, економічні, інформаційні, геополітичні фактори глобалізації. Поняття антиглобалізму як руху, що виступає проти руйнівних наслідків технологічного прогресу.

Змістовий модуль 3. Економічні, політичні та культурні аспекти глобалізаційних процесів в Європі

Теоретичні моделі і сучасна практика глобальних трансформацій. Особливості глобалізаційних процесів в економічній, політичній та культурних сферах. Наслідки глобалізації:

Позитивні - поглиблення спеціалізації і міжнародного поділу праці; економія на масштабах виробництва; вільна торгівля на взаємовигідній основі; стимулювання подальшого розвитку нових технологій і розповсюдження їх серед країн; загострення міжнародної конкуренції; підвищення продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва на глобальному рівні і розповсюдження передових технологій, а також конкурентного тиску на користь безперервного впровадження інновацій у світовому масштабі; мобілізація значних об'ємів фінансових ресурсів; створення основи для вирішення загальних проблем людства, в першу чергу, екологічних, що обумовлено об'єднанням зусиль світової спільноти, консолідацією ресурсів, координацією дій в різних сферах. Кінцевим результатом глобалізації повинно стати загальне підвищення добробуту в світі.

Негативні – нерівномірний розподіл переваг глобалізації; загроза конфліктів на регіональному, національному і інтернаціональному рівнях; нерівномірність розподілу переваг від глобалізації в розрізі окремих галузей національної економіки; можлива деіндустріалізація національних економік; можливість переходу контролю над економікою окремих країн від суверенних урядів в інші руки, зокрема до сильніших держав, ТНК або міжнародним організаціям; можлива дестабілізація фінансової сфери, потенційна регіональна або глобальна нестабільність обумовлена взаємозалежністю національних економік на світовому рівні; скорочення поліваріантності культурного та соціального розвитку; культурна гомогенізація, формування монополярного світу. Локальні економічні коливання або кризи в одній країні можуть мати регіональні або навіть глобальні наслідки.

Змістовий модуль 4. Україна в глобалізаційних та інтеграційних процесах

Україна - європейська держава (історичні витоки проблеми). Становлення і розвиток демократії у постсоціалістичних країнах і в Україні. Глобалізація у стратегічному і тактичному аспектах. Загальна стандартизація та уніфікація суспільного життя, яка супроводжується втратою національної специфіки.

Рейтинг України в процесі глобалізації – 42 місце за визначенням щорічного «Рейтингу Глобалізації» (Globalization Index), який публікує

журнал Foreign Policy (параметри: економічна інтеграція, число користувачів Інтернет, ІТ- технології, участь у міжнародній політиці).

Складність і багатовекторність глобалізації. Фактори успішної інтеграції України в європейський і світовий економічний простір - здатність нашої держави реалізувати свій потенціал в умовах розгортання процесів глобалізації залежить від правильності вибору відповідної стратегії розвитку (загальнодержавної і регіональної), що повинна базуватися на нових інноваційно-інтелектуальних підходах.

Повномасштабна російсько-українська війна - виклик цивілізації і глобальна гібридна проблема.

3. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні:

знати:

- історичні процеси в цивілізаційному вимірі, основні події та явища вітчизняної історії в контексті історії європейської та світової цивілізації;
- сучасну методологією, методику та методи наукового історичного дослідження, зокрема з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;
- причинно-наслідкові зв'язки подій та явищ минулого, їх взаємозалежність та взаємообумовленість, вплив на сучасність;
- місце і роль географічного фактору в історії цивілізацій взагалі, української, зокрема;
- значення економічної, політичної та етнічної історії в загально цивілізаційному процесі;

вміти:

- критично аналізувати та оцінювати сучасні наукові досягнення, генерувати нові ідеї при вирішенні дослідницьких і практичних завдань;
- визначати, отримувати доступ, аналізувати й об'єднувати інформацію з різних джерел, документів та текстів для вирішення відповідних завдань історичного дослідження;
- знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значний масив архівного та документального матеріалу
- проектувати, ініціювати та виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду, знань історії та філософії науки;
- орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації;
- спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки та прийоми;
- представляти науковому співтовариству експериментальні досягнення у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до прийнятих стандартів і форматів професійного співтовариства

Вміння (за рівнем сформованості) та знання	Завдання діяльності	Функції у виробничій сфері
<p><i>Аспірант повинен знати:</i></p> <p>а) джерелознавчі та історіографічні аспекти цивілізаційного підходу до вивчення історії ;</p> <p>б) основні методи та прийоми дослідження світової та вітчизняної історії в загально цивілізаційному вимірі;</p> <p>в) сучасний термінологічний апарат цивілізаційного аналізу;</p> <p>г) перспективи та напрямки розвитку сучасної вітчизняної історіографії ;</p>	<p>Здійснювати самостійні дослідження в історичній галузі</p>	<p>Науково-дослідницька, методична, освітянська</p>
<p><i>Аспірант повинен уміти:</i></p> <p>а) користуватися термінами і поняттями сучасного джерелознавства;</p> <p>б) володіти методами кроссдисциплінарних досліджень;</p> <p>в) репрезентувати власні наукові дослідження з вітчизняної історії;</p> <p>г) застосовувати на практиці ті чи інші методики проведення історичного аналізу;</p>	<p>Виконувати джерелознавчий та історіографічний аналіз проблеми, користуючись сучасними кроссдисциплінарними методиками</p>	<p>Освітянська, методична, комунікативна</p>

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль покликаний об'єктивно підтвердити досягнутий рівень навченості, визначити ступінь сформованості навичок та умінь студентів на кінець певного етапу навчання.

Формою підсумкового контролю є екзамен. Екзамен з навчальної дисципліни «Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україні» контролює рівень засвоєння аспірантами теоретичного матеріалу та набуття ними навичок і умінь його застосування у практичній діяльності на підставі результатів поточного і підсумкового контролю впродовж вивчення дисципліни. Загальна оцінка складається з суми балів за контрольні точки та контрольні роботи змістових модулів, набраних упродовж навчального семестру (60 %), і суми балів, отриманих за відповідь на екзамені (40 %).

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень аспірантів:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1. Основна література

1. Воронов І.О. Глобалізація і політика: реалії і перспективи соціальних трансформацій / Ігор Воронов. – К.: Генеза, 2004. – 288 с.
2. Ігнат'єва Т.В. Геополітика України в категоріях і поняттях: минуле та сучасність [Текст] : навч. посіб. / Тетяна Ігнат'єва. - Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2015. - 111 с.
3. Історія європейської ментальності / За ред. П. Дінцельбахера. – Львів: ПАІС, 2004. – 476 с.
4. Майборода О. М. Етнічність у міжнародній системі / О. М. Майборода ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. - Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. - 403 с.
5. Міжнародні системи і глобальний розвиток / кер.авт.кол. О.А.Коппель. - К.: центр Київський університет, 2008. – 606 с.
6. Недбай, В.В. Світова політика сучасності : навч. посіб. / В. В. Недбай ; Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили. - Миколаїв : Швець В. Д., 2015. – 237 с.
7. Сарнацький О. П. Міжнародні відносини та світова політика (пер. пол. XVII ст. – 1918 р.) : [навч. посіб.] / [О. П. Сарнацький]. - Запоріжжя : Інтер-М, 2015. - 397 с.
8. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) [Текст] : [навч. посіб.] / [уклад.] Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. - Київ : Центр навч. літ., 2015. - 554 с.
9. Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник / кер.авт.кол. С.Віднянський. – К.: Ін-т історії, 2012. – 315 с.
10. Україна в Центрально-Східній Європі / Ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), В. Станіславський (заст. відп. ред.), Т. Чухліб (заст. відп. ред.), В. Кононенко (відп. секр.), В. Матях, Б. Черкас. НАН України. Інститут історії України; Український національний комітет з вивчення країн Центральної і Південно-Східної Європи. – Вип. 15. – К.: Інститут історії України, 2015. – 438 с.
11. Global world: scientific almanac. – Ostroh: Publisher The National University “Ostroh Academy”, 2015. – Vol. 1 (1). – 172 p.

5.2. Додаткова література

1. Глобальна економіка: підручник / за ред. Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2015. – 588 с.
2. Міжнародні економічні відносини: підручник / [А. П. Голіков та ін.] ; за ред. проф. А. П. Голікова, проф. О. А. Довгаль ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. - 463 с.
3. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / [С. І. Войнова та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, прф. С. О. Якубовського, канд. екон. наук, доц. Ю. О. Ніколаєва ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : ОНУ, 2015. - 304 с.
4. Радзієвська С.О. Глобальна економіка: конспект лекцій для студентів економічних напрямів підготовки усіх форм навчання / С.О. Радзієвська. – К.: «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2015. – 344 с.
5. Світовий досвід теорії та практики публічного управління [зб. наук. пр. Інституту глобальних стратегій управління / за заг. ред. О. М. Руденко, С. В. Штурхецького]. – Острог: ІГСУ, Видавництво НаУ «Острозька академія», 2015. – 234 с. – (Серія : «Громадянське суспільство». Вип. 9).
6. Управління суспільним розвитком: глобальні виклики та альтернативи [зб. наук. пр. Інституту глобальних стратегій управління / за заг. ред. О.М. Руденко, С.В. Штурхецького]. – Острог, ІГСУ, Видавництво НаУ «Острозька академія», 2014. – 204 с. – (Серія : «Громадянське суспільство» Вип. 8).

Робоча програма навчальної дисципліни
«Історичні аспекти глобалізаційних процесів в Європі і Україна»
перезатверджена зі змінами та доповненнями на 2023 -2024 навчальний рік
на засіданні кафедри вітчизняної та зарубіжної історії
Протокол від 07 червня 2023 року № 9

Розділ робочої програми	Зміни і доповнення
Програма навчальної дисципліни	Повномасштабна російсько-українська війна цивілізаційний виклик і глобальна гібридна загроза.
Рекомендована література	Література рф країни-агресорки виключена із списку

Робочу програму схвалено науково-методичною радою ГІМ

Протокол від 20 червня 2023 року № 8

Голова науково-методичної ради

 Марченко Т.М.